

2024 metais rugsėjo 26 dieną Olesia Gorbun MRU gynėsi socialinių mokslų teisės krypties daktaro disertaciją tema “Krymo okupacija ir ginčų sprendimas pagal 1982 metų Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją“. Disertacijos mokslinis vadovas prof. dr. Saulius Katuoka.

Prof. dr. Justinas Žilinskas pakalbino ką tik mokslų daktare tapusią Olesią Gorbun.

Esate pirmoji ukrainietė, sėkmingai apgynusi daktaro disertaciją Mykolo Romerio universitete. Ar džiaugiatės savo pasiekimu? Kaip jaučiatės?

Jaučiuosi be galo privilegijuota. Be to, jaučiuosi dėkinga visiems, lydėjusiems mane į šį pasiekimą. Tiesą sakant, vis dar netikiu, kad mano doktorantūros studijos baigtos. Dabar galiu oficialiai pridėti dvi raides „, dr.“ prie savo vardo / pavardės, bet kol kas šio fakto nesureikšminu.

Papasakokite, kaip pasirinkote Mykolo Romerio universitetą savo studijoms? Ar sunku buvo įstoti, ar sudėtinga buvo atvykti į Lietuvą?

Mykolo Romerio universitetą pasirinkau dėl to, kad jis turi gerą reputaciją tarptautinės teisės srityje ir yra orientuotas į praktinius teisinius iššūkius. Stojimo procesas buvo labai paprastas, todėl pateikti stojimo prašymą nebuvo sunku – nors šiek tiek nerimavau, ar mano prašymas bus priimtas. Mėgstu keliauti, todėl atvykimas į Lietuvą man atrodė kaip naujas jaudinantis nuotykis. Taip ir buvo. Prisitaikymas prie naujos šalies, kalbos ir kultūros buvo žavinga patirtis. Universitetas suteikė daug paramos, todėl viskas vyko sklandžiai.

Iš pradžių studijavote Tarptautinės teisės magistrantūros programoje. Ko tikėjotės atvykus studijuoti? Kaip įsivaizdavote savo studijas, remdamasi ankstesne patirtimi? Kas jus nustebino studijų metu? Kokios akimirkos buvo sunkiausios? Kokios buvo geriausios akimirkos, kurias atsinešate iš studijų metų?

Iš pradžių į Tarptautinės teisės magistrantūros studijų programą stojau su dviprasmiškomis mintimis, daugiausia nerimavau dėl to, kaip sunku bus prisitaikyti prie anglų kalbos, kaip pagrindinės. Tačiau greitai supratau, kad su laiku ir praktika viskas tapo daug lengviau, nei tikėjausi. Turėjome daug diskusijų, realių atvejų analizių ir galimybių pritaikyti tai, ką išmokome, ir man visa tai patiko.

Atmosfera universitete labai palaikanti ir profesionali. Tad net jei magistrantūros studijų metu buvo sunkių akimirklų, sunku kokią nors prisiminti, nes įvairios situacijos buvo greitai išsprendžiamos.

Galiausiai įsimintiniausias akimirkas sukūrė neįtikėtini žmonės, kuriuos sutikau. Išmoktos pamokos – tiek akademinės, tiek asmeninės – neabejotinai liks su manimi per visą mano karjerą.

Kodėl ir kaip nusprendėte studijuoti doktorantūrą? Ar buvo sudėtinga pasirinkti temą?

Kalbant apie mano sprendimą dėl doktorantūros studijų, maloniai nustebino tai, kaip man patiko rašyti magistro darbą. Mano darbo vadovas ir konsultantas man labai padėjo, o tyrimo ir rašymo procesas man pasirodė žavus. Ši teigiama patirtis įkvėpė mane tęsti akademinį kelią. Atvirai pasakius, niekada nemaniau, kad taip jausiuosi pradėdama savo magistro studijas.

Dėl to susidomėjau galimybe toliau gilintis į tarptautinės teisės tyrimus, ypač susijusius su Rusijos agresija prieš Ukrainą. Žinojau, kad noriu sutelkti dėmesį į ką nors, kas susiję su privalomu ginčų sprendimu pagal UNCLOS. Taigi nusprendžiau tęsti akademinę kelionę ir stoti į doktorantūros studijas Mykolo Romerio universitete.

Jūsų tema tiesiogiai susijusi su Ukraina ir Rusijos karu prieš Ukrainą. Ar tai buvo sąmoningas sprendimas pasirinkti būtent šią temą ir kas paskatino tokį pasirinkimą?

Taip, tai buvo sąmoningas sprendimas. Iki šiol prisimenu tą 2019 m. akimirką, kai peržiūrėjau fakulteto pateiktą doktorantūros temų, susijusių su tarptautine jūrų teise, sąrašą. Tema apie Krymo okupacija ir ginčų sprendimas pagal JTO Jūrų teisės konvenciją išsiskyrė iš visų. Tai buvo vienintelė tema, kurioje neturėjau tiesioginio atsakymo, kaip ją nagrinėti, kokie galėtų būti rezultatai ar kur slypėtų naujumas. Sąmoningai pasirinkau sudėtingiausią iš sąrašo ir nė karto nesigailėjau šio sprendimo.

Turėjote kelias stažuotes, kaip galėtumėte apibūdinti šią patirtį?

Iš tiesų, stažuoti buvo nemažai. Magistrantūros studijų metu ir po jų atlikau dvi „Erasmus“ stažuotes skirtingose advokatų kontorose Kipre, o doktorantūros studijų metu visus metus praleidau Tarptautiniame jūrų teisės tribunole (ITLOS) Hamburge, Vokietijoje. Pirmą kartą Hamburge lankiausi 2021 m., kai atlikau trijų mėnesių stažuotę Teisės biure, o vėliau dalyvavau ITLOS-Nippon fondo gebėjimų stiprinimo ir mokymo programoje ginčų sprendimo srityje, kuri truko devynis mėnesius 2022-2023 m. Per šį laiką smarkiai patobulinau savo teisinių tyrimų įgūdžius ir pagilinau jūrų teisės supratimą.

Manau, kad šios galimybės nebūtų buvusios įmanomos be Mykolo Romerio universiteto paramos. Paraiškų teikimo procesas buvo gana ilgas, tačiau universitetas man padėjo laiku pateikdamas visus reikiamus dokumentus ir pažymas.

Apskritai kiekviena stažuotė suteikė man unikalias patirties ir žinių – nuo darbo tarptautinėje organizacijoje iki vietinių advokatų kontorų. Visos šios stažuotės leido man pritaikyti MRU įgytas teorines žinias realiose situacijose, ypač tarptautinės teisės srityje.

Disertacija yra didelis darbas. Kokia buvo sunkiausia jos dalis?

Pradžioje buvo sunku orientuotis didžiuliame informacijos kiekyje įvairiais klausimais, susijusiais su mano tema. Tačiau po to, kai 2022 m. Rusija įsiveržė į Ukrainą, tapo neįtikėtina sunku susitelkti į mano disertacijos temą, susijusią su privalomu ginčų sprendimu taikiomis priemonėmis. Kurį laiką mano daktaro disertacija atrodė nereikšminga ir nereali, palyginti su namuose vykstančia realybe. Dėl šios priežasties rasti disertacijos tikslą buvo sunkiausia mano studijų dalis, kartu su iššūkiu nepasiduoti ir toliau rašyti. Manau, kad galiausiai tą tikslą radau, todėl man pavyko sėkmingai ją apginti.

Kodėl, jūsų nuomone, svarbu studijuoti tarptautinę teisę? Ar patartumėte kitiems studentams iš Ukrainos, kitų šalių ir net Lietuvos pasekti jūsų keliu ir rinktis Tarptautinės teisės arba Tarptautinės teisės ir tarptautinių santykių bakalauro studijas čia, Mykolo Romerio universitete?

Į šį klausimą galiu atsakyti iš kelių perspektyvų.

Pirma, kaip mokslininkė, manau, kad studijuoti tarptautinę teisę yra tikrai svarbu, nes yra daug sričių, kurias reikia tobulinti. Labai svarbu šias problemas tirti ir analizuoti, kad būtų galima kurti realius pokyčius. Be šių pastangų pažanga neįvyktų. O mes gyvename laikais, kai tarptautinė teisė turi būti stipresnė nei bet kada anksčiau.

Mano, kaip ukrainietės, požiūriu, manau, kad labai svarbu išsamiai nagrinėti tarptautinę teisę, atkreipiant dėmesį net į menkiausias detales, siekiant užtikrinti, kad tie, kurie pažeidžia normas, būtų patraukti atsakomybėn. Tarptautinė teisė nėra greitas dalykas; jai reikia atsidavusių specialistų, kurie veiktų kaip jos sergėtojai. Taigi, būtina skatinčiau studentus apsvarstyti šią studijų sritį.

Galiausiai, kaip žmogus, studijavęs Mykolo Romerio universitete, nuoširdžiai skatinu visus studijuoti tarptautinę teisę magistrantūros studijose būtent čia. Idealus atvejis būtų prieš tai baigti specializuotą bakalauro programą teisė ir tarptautiniai santykiai.